

Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку

Наказ Міністерства фінансів України
від 31 грудня 1999 року N 318

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
19 січня 2000 р. за N 27/4248

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказами Міністерства фінансів України
від 14 червня 2000 року N 131,
від 30 листопада 2000 року N 304,
від 25 листопада 2002 року N 989,
від 11 грудня 2006 року N 1176,
від 25 вересня 2009 року N 1125,
від 18 березня 2011 року N 372,
від 31 травня 2011 року N 664,
від 26 вересня 2011 року N 1204,
від 9 грудня 2011 року N 1591,
від 27 червня 2013 року N 627

На виконання Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 р. N 1706, **НАКАЗУЮ**:

Затвердити Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" (далі - Положення (стандарт) 16), схвалене Методологічною радою з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України, що додається.

Заступник Міністра

А. В. Литвин

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства фінансів України
від 31 грудня 1999 р. N 318

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
19 січня 2000 р. за N 27/4248

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати"

Загальні положення

1. Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності.

2. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності).

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з наказом
Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. N 1591)

3. Положення (стандарт) 16 застосовується до обліку витрат за будівельними контрактами з урахуванням особливостей їх визнання і складу, установлених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 18 "Будівельні контракти". Положення (стандарт) 16 не поширюється на витрати, пов'язані з первісним визнанням і зміною справедливої вартості біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю, та з первісним визнанням сільськогосподарської продукції.

(пункт 3 в редакції наказу Міністерства
фінансів України від 14.06.2000 р. N 131,
із змінами, внесеними згідно з наказами
Міністерства фінансів України від 25.11.2002 р. N 989,
від 11.12.2006 р. N 1176)

4. Терміни, що наведені в положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, мають таке значення:

Елемент витрат - сукупність економічно однорідних витрат.

Прямі витрати - витрати, що можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

(абзац третій пункту 4 із змінами, внесеними згідно з
наказом Міністерства фінансів України від 25.11.2002 р. N 989)

Нормальна потужність - очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів з урахуванням запланованого обслуговування виробництва.

Об'єкт витрат - продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

(абзац п'ятий пункту 4 із змінами, внесеними згідно з
наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2000 р. N 131)

Визнання витрат

5. Витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

6. Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

7. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

8. Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

9. Не визнаються витратами й не включаються до звіту про фінансові результати:

9.1. Платежі за договорами комісії, агентськими угодами та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо.

9.2. Попередня (авансова) оплата запасів, робіт, послуг.

9.3. Погашення одержаних позик.

9.4. Інші зменшення активів або збільшення зобов'язань, що не відповідають ознакам, наведеним у пункті 6 цього Положення (стандарту).

9.5. Витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

9.6. Балансова вартість валюти.

(пункт 9 доповнено підпунктом 9.6 згідно з наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. N 1591)

Склад витрат

10. Собівартість реалізованих товарів визначається за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 "Запаси".

11. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

прямі матеріальні витрати;

прямі витрати на оплату праці;

інші прямі витрати;

змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

(абзац шостий пункту 11 в редакції наказу Міністерства фінансів України від 30.11.2000 р. N 304)

Виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, яка реалізується, та вартість супутньої продукції в оцінці можливого її використання, що використовується на самому підприємстві.

(пункт 11 доповнено абзацом сьомим згідно з наказом Міністерства фінансів України від 25.11.2002 р. N 989, у зв'язку з цим абзац сьомий вважати абзацом восьмим)

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) устанавлюються підприємством.

11.1. Підпункт 11.1 пункту 11 виключено

(пункт 11 доповнено підпунктом 11.1 згідно з наказом Міністерства фінансів України від 18.03.2011 р. N 372, підпункт 11.1 пункту 11 виключено згідно з наказом Міністерства фінансів України від 26.09.2011 р. N 1204)

12. До складу прямих матеріальних витрат включається вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. Прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, які оцінюються у порядку, викладеному в пункті 11 цього Положення (стандарту).

(пункт 12 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 25.11.2002 р. N 989)

13. До складу прямих витрат на оплату праці включаються заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

14. До складу інших прямих витрат включаються всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація, втрати від браку, які складаються з вартості остаточно забракованої з технологічних причин продукції (виробів, вузлів, напівфабрикатів), зменшеної на її справедливую вартість, та витрат на виправлення такого технічно неминучого браку.

(пункт 14 із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів України від 14.06.2000 р. N 131, від 25.11.2002 р. N 989)

15. До складу загальновиробничих витрат включаються:

15.1. Витрати на управління виробництвом (оплата праці апарату управління цехами, дільницями тощо; відрахування на соціальні заходи й медичне страхування апарату управління цехами, дільницями; витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів, дільниць тощо).

15.2. Амортизація основних засобів загальновиробничого (цехового, дільничого, лінійного) призначення.

15.3. Амортизація нематеріальних активів загальновиробничого (цехового, дільничого, лінійного) призначення.

15.4. Витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення.

15.5. Витрати на вдосконалення технології й організації виробництва (оплата праці та відрахування на соціальні заходи працівників, зайнятих удосконаленням технології й організації

виробництва, поліпшенням якості продукції, підвищенням її надійності, довговічності, інших експлуатаційних характеристик у виробничому процесі; витрати матеріалів, купівельних комплектуючих виробів і напівфабрикатів, оплата послуг сторонніх організацій тощо).

15.6. Витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень.

15.7. Витрати на обслуговування виробничого процесу (оплата праці загальногвиробничого персоналу; відрахування на соціальні заходи, медичне страхування робітників та апарату управління виробництвом; витрати на здійснення технологічного контролю за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг).

15.8. Витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього природного середовища.

15.9. Інші витрати (внутрішньозаводське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складів до цехів і готової продукції на склади; нестачі незавершеного виробництва; нестачі і втрати від псування матеріальних цінностей у цехах; оплата простоїв тощо).

(підпункт 15.9 в редакції наказу Міністерства фінансів України від 14.06.2000 р. N 131)

16. Загальногвиробничі витрати поділяються на постійні і змінні.

До змінних загальногвиробничих витрат належать витрати на обслуговування і управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. Змінні загальногвиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо), виходячи з фактичної потужності звітного періоду.

До постійних загальногвиробничих витрат відносяться витрати на обслуговування і управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності. Постійні загальногвиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) при нормальній потужності. Нерозподілені постійні загальногвиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення. Загальна сума розподілених та нерозподілених постійних загальногвиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину.

(абзац третій пункту 16 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2000 р. N 131)

Приклад розподілу загальногвиробничих витрат наведено в додатку 1 до цього Положення (стандарту).

Перелік і склад змінних і постійних загальногвиробничих витрат устанавлюються підприємством.

17. Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

18. До адміністративних витрат відносяться такі загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством:

загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);

витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;

витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);

винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо);

витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо);

амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;

витрати на врегулювання спорів у судових органах;

податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);

плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також витрати, пов'язані з купівлею-продажем валюти;

(абзац десятий пункту 18 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. N 1591)

інші витрати загальногосподарського призначення.

19. Витрати на збут включають такі витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг):

витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції;

витрати на ремонт тари;

оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;

витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);

витрати на передпродажну підготовку товарів;

витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;

витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона);

витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;

витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;

витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства;

(пункт 19 доповнено абзацом одинадцятим згідно з наказом Міністерства фінансів України від 25.11.2002 р. N 989)

витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства;

(пункт 19 доповнено абзацом дванадцятим згідно з наказом Міністерства фінансів України від 25.11.2002 р. N 989, у зв'язку з цим абзаци одинадцятий і дванадцятий вважати відповідно абзацами тринадцятим і чотирнадцятим)

інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

До складу витрат на збут у торговельних організаціях включаються витрати обігу, за винятком витрат, наведених у пунктах 18, 20 і 27 цього Положення (стандарту).

20. До інших операційних витрат включаються:

витрати на дослідження та розробки відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи";

абзац третій пункту 20 виключено

(абзац третій пункту 20 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 25.11.2002 р. N 989, виключено згідно з наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. N 1591)

собівартість реалізованих виробничих запасів, яка для цілей бухгалтерського обліку складається з їх облікової вартості та витрат, пов'язаних з їх реалізацією;

сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів;

втрати від операційної курсової різниці (тобто від зміни курсу валюти за операціями, активами і зобов'язаннями, що пов'язані з операційною діяльністю підприємства);

втрати від знецінення запасів;

нестачі й втрати від псування цінностей;

визнані штрафи, пеня, неустойка;

витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення;

(абзац десятий пункту 20 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2000 р. N 131)

інші витрати операційної діяльності.

21. Витрати операційної діяльності групуються за такими економічними елементами:

матеріальні затрати;

витрати на оплату праці;

відрахування на соціальні заходи;

амортизація;

інші операційні витрати.

22. До складу елемента "Матеріальні затрати" включається вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва):

сировини й основних матеріалів;

купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів;

палива й енергії;

будівельних матеріалів;

запасних частин;

тари й тарних матеріалів;

допоміжних та інших матеріалів.

Вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, не включається до елементу операційних витрат "Матеріальні затрати".

(пункт 22 доповнено абзацом дев'ятим згідно з наказом Міністерства фінансів України від 25.11.2002 р. N 989)

23. До складу елемента "Витрати на оплату праці" включаються заробітна плата за окладами й тарифами, премії та заохочення, матеріальна допомога, компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці.

(пункт 23 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2000 р. N 131)

24. До складу елемента "Відрахування на соціальні заходи" включаються: відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства, відрахування на інші соціальні заходи.

(пункт 24 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 31.05.2011 р. N 664)

25. До складу елемента "Амортизація" включається сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

26. До складу елемента "Інші операційні витрати" включаються витрати операційної діяльності, які не увійшли до складу елементів, наведених в пп. 22 - 25 цього Положення (стандарту), зокрема витрати на відрядження, на послуги зв'язку, плата за розрахунково-касове обслуговування тощо.

(пункт 26 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 14.06.2000 р. N 131)

27. До фінансових витрат відносяться витрати на проценти (за користування кредитами отриманими, за облігаціями випущеними, за фінансовою орендою тощо) та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями (крім фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 "Фінансові витрати").

(пункт 27 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 11.12.2006 р. N 1176)

28. Втрати від участі в капіталі є збитками від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які обліковуються методом участі в капіталі. Приклад розрахунку втрат від участі в капіталі наведено в додатку 2 до цього Положення (стандарту).

29. До складу інших витрат включаються витрати, які виникають під час діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані безпосередньо з виробництвом та/або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг). До таких витрат належать:

(абзац перший пункту 29 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. N 627)

собівартість реалізованих фінансових інвестицій (балансова вартість та витрати, пов'язані з реалізацією фінансових інвестицій);

втрати від зменшення корисності необоротних активів;

(абзац третій пункту 29 у редакції наказу Міністерства фінансів України від 25.09.2009 р. N 1125)

втрати від безоплатної передачі необоротних активів;

(абзац четвертий пункту 29 у редакції наказу Міністерства фінансів України від 25.09.2009 р. N 1125)

втрати від неопераційних курсових різниць;

сума уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій;

витрати на ліквідацію необоротних активів (розбирання, демонтаж тощо);

залишкова вартість ліквідованих (списаних) необоротних активів;

інші витрати діяльності.

(абзац дев'ятий пункту 29 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. N 627)

30. Податки на прибуток визнаються витратами згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток".

31. Пункт 31 виключено

(згідно з наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. N 627, у зв'язку з цим пункт 32 вважати відповідно пунктом 31)

Розкриття інформації про витрати у примітках до фінансової звітності

31. У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про:

склад і суму витрат, відображених у статтях "Інші операційні витрати" та "Інші витрати" Звіту про фінансові результати;

абзац третій пункту 31 виключено

(згідно з наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. N 627, у зв'язку з цим абзац четвертий вважати абзацом третім)

склад і суму витрат, які не включені до статей витрат Звіту про фінансові результати, а відображені безпосередньо у складі власного капіталу (крім вилучення капіталу та розподілу між власниками).

**Начальник Управління
методології бухгалтерського обліку**

В. М. Пархоменко

Додаток 1
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 16 "Витрати"
(у редакції наказу Міністерства фінансів
України
від 14 червня 1999 р. N 131)

Розрахунок розподілу загальновиробничих витрат

N з/п	Показники	Усього	На одиницю бази розподілу (1 машино-година)	Включення загальновиробничих витрат до	
				витрат на виробництво продукції (рахунок 23 "Виробництво"), грн.	собівартості реалізованої продукції (рахунок 90 "Собівартість реалізації"), грн.
1	2	3	4	5	6
1	База розподілу за нормальною потужністю, машино-години	10000	X	X	X
	Загальновиробничі витрати за нормальною потужністю, грн.	70000			
	з них:				
2	змінні	50000		X	X
3	(ряд. 3 гр. 4 = ряд. 2 гр. 3 : ряд. 1 гр. 3)		5		
4	постійні	20000		X	X
5	(ряд. 5 гр. 4 = ряд. 4 гр. 3 : ряд. 1 гр. 3)		2		
	База розподілу за фактичною потужністю, машино-години:				
6	1-й звітний період	8000	X	X	X
7	2-й звітний період	10500	X	X	X
	Фактичні загальновиробничі витрати, грн.:				
8	1-й звітний період	68100			
	з них:				
9	змінні	48000	X	48000	X
10	постійні - усього (ряд. 8 гр. 3 - ряд. 9 гр. 3)	20100	X	X	X
	у тому числі:				
10.1	постійні розподілені (ряд. 6 гр. 3 x ряд. 5 гр. 4)	16000	X	16000	X
10.2	постійні нерозподілені (ряд. 10 гр. 3 - ряд. 10.1 гр. 3)	4100	X	X	4100

11	2-й звітний період	77950			
	з них:				
12	змінні	57750	X	57750	X
13	постійні - усього (ряд. 11 гр. 3 - ряд. 12 гр. 3)	20200	X	X	X
	у тому числі:				
13.1	постійні розподілені (ряд. 7 гр. 3 x ряд. 5 гр. 4), але не більше суми фактичних постійних загальновиробничих витрат	20200	X	20200	X
13.2	постійні нерозподілені (ряд. 13 гр. 3 - ряд 13.1 гр. 3)	0	X	X	0

Додаток 2
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 16 "Витрати"
(у редакції наказу Міністерства фінансів
України
від 14 червня 1999 р. N 131)

Розрахунок втрат від участі в капіталі

Назва спільного, асоційованого чи дочірнього підприємства	Частка в капіталі (відсоток голосів) спільного, асоційованого чи дочірнього підприємства, що належить підприємству	Сума збитку спільного, асоційованого чи дочірнього підприємства у звітному періоді (тис. грн.)	Втрати від участі в капіталі (тис. грн.)
1	2	3	4
Підприємство 1	26	10000	2600*
Підприємство 2	44	3000	1320*
Разом	X	13000	3920

*Але не більше балансової вартості фінансових
інвестицій.

Додаток 3
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 16 "Витрати"

Розрахунок суми витрат від надзвичайних подій для відображення в звіті про фінансові результати*

Додаток 3 виключено
(згідно з наказом Міністерства фінансів України
від 27 червня 2013 року N 627)